

Brüssel, 3. oktoober 2025
(OR. en)

13325/25

LIMITE

ENER 468

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Energiajulgeolek ja energiaalane vastupanuvõime Ukrainas ja Moldovas ning nende riikide ELi energiaturuga integreerimise strateegiline tähtsus – Arvamuste vahetus

Pidades silmas transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogu (energeetika) 20. oktoobri 2025. aasta istungit, edastatakse delegatsioonidele lisas eesistujariigi taustteave Ukraina ja Moldova energiajulgeoleku ja energiaalase vastupanuvõime ning nende riikide ELi energiaturuga integreerimise strateegilise tähtsuse kohta.

Energiajulgeolek ja energiaalane vastupanuvõime Ukrainas ja Moldovas ning nende riikide ELi energiaturuga integreerimise strateegiline tähtsus

Ukraina ja Moldova energiajulgeoleku väljavaated

Venemaa jätkuv Ukraina-vastane agressioonisõda põhjustab laastavaid tagajärgi Ukraina elanikkonnale, majandusele ja ühiskondlikele funktsioonidele, eriti energiasektorile. Tootmis-, ülekandmis- ja jaotamistaristu ulatuslik hävitamine korduvate ja sihipäraste rünnakutega on tekitanud pakilise humanitaar- ja tehnilise probleemi. Pikas plaanis takistab see energiasüsteemi taastamist kestliku ja nüüdisaegsena, et see oleks valmis ühinemiseks ELi turgudega vastavalt energiaühenduse eesmärkidele.

Ukraina jaoks on eriti heidutavad saabuva talve taustal viivitamatut lahendamist nõudvad probleemid. Edasiste rünnakute riski ja gaasihoidlate rahastamise, täituvuse ja tehnilise vastupidavusega seotud riskide tõttu tuleb pakkuda abi riigisiseste tarnete stabiliseerimiseks, võimaldades samal ajal Ukrainal panustada laiemasse Euroopa süsteemi. Samal ajal ähvardab Ukraina sünkroniseeritud elektrivõrgu toimimist endiselt pidev oht. Detsentraliseeritud tootmise tugevdamine, taastuvatesse energiaallikatesse, energiatõhususse ja salvestamisse tehtavate investeeringute kiirendamine ning elutähtsa taristu kindlustamine on hädavajalikud nii saabuvaks talveks valmisoleku kui ka pikaajalise taastamis-, ülesehitus- ja ELi turuga integreerumise protsessi jaoks. Lisaks on sõjalistes operatsioonides oluline roll naftavarudel ja EList imporditud naftatoodetel, kuna Venemaa hävitas ainsa Ukraina rafineerimistehase. Tuumaohutuse ja -julgeoleku seisukohast – Zaporizžja tuumaelektrijaamas ja muudes tuumarajatistes – on olukord Ukrainas jätkuvalt ohtlik Venemaa sõjalise tegevuse ja Zaporizžja tuumaelektrijaama okupeerimise tõttu.

Kuigi Moldovas ei ole erinevalt Ukrainast toimunud otsest hävingut, on Venemaa agressioonisõja laiemad tagajärjed ka Moldovat tõsiselt mõjutanud. Ajalooline sõltuvus Venemaa gaasitarnetest ja Transnistria piirkonnast elektri importimisest muutis riigi väga haavatavaks ning kui need tarned katkesid, olid sellel tõsised sotsiaalsed ja majanduslikud tagajärjed. Siiski on Moldova nendest probleemidest hoolimata astunud olulisi samme energiaalase vastupanuvõime suurendamiseks ja ELi energiaturuga integreerumiseks. Elektrivõrgu sünkroniseerimine Mandri-Euroopa energiasüsteemiga, varem Venemaa-kesksete gaasitarnete mitmekesistamine, ühenduste tugevdamine, energiaühenduse raamistiku kohaste reformide edendamine, taastuvenergia võimsuse suurendamine ja energiatõhususe meetmete täiustamine on juba andnud käegakatsutavaid tulemusi. ELi abi jätkumine on väga oluline, et säilitada stabiilsus, püsida reformide kursil ja tagada edasine lähenemine ELi energiaturule. Kuna Moldova impordib kõik naftatooted, võib riigi vastupanuvõimet suurendada naftavarude kogumine.

Energeetika valdkonnas ELiga integreerumise strateegiline tähtsus

Ukraina ja Moldova sügavam integreerimine ELi energiaturuga ei ole mitte ainult oluline element nende riikide laiemas Euroopa-suunalises liikumises, vaid ka strateegiline panus Euroopa kollektiivsesse energiajulgeolekusse ja energiaalasesse vastupanuvõimesse. Sellega seoses keskendutakse energiaühenduse raamistiku alusel tehtavatele jõupingutustele mõlema riigi täielikuks integreerimiseks ELi energiaturuga 2027. aastaks. Kuigi see eesmärk on ambitsioonikas, on see saavutatav tingimusel, et Ukraina ja Moldova võtavad täielikult üle elektrienergia integreerimise paketi ning komisjon ja ELi liikmesriigid jäävad kindlaks oma võetud kohustusele neid toetada.

Tee ELiga integreerumise suunas on nii Ukraina kui ka Moldova jaoks keeruline, kuid nad on juba saavutanud märkimisväärset edu. 2025. aasta juulis korraldas Euroopa Komisjon energiat käsitlevate peatükkide sõelumise mõlema valitsusega, mis on oluline samm ühinemisläbirääkimiste ettevalmistamisel. Kuigi ühinemisprotsess kuulub üldasjade nõukogu pädevusse, on Ukraina ja Moldova jõupingutused oma õigusaktide ELi energiaalase õigusega vastavusse viimiseks tihedalt seotud nende riikide integreerumisega ELi energiaturuga laiemas plaanis. See omakorda aitab tugevdada energiajulgeolekut ja energiaalast vastupanuvõimet – valdkonnad, milles lisaks energiaühenduses käimasolevatele jõupingutustele on keskne roll energeetika nõukogul.

Siiski on veel märkimisväärsed probleeme. Seepärast on pidev poliitiline, rahaline ja tehniline abi ka edaspidi väga oluline – mitte ainult selleks, et tegeleda sõja ajal vahetute haavatavustega, vaid ka selleks, et võimaldada vastupidavate, nüüdisaegsete ja ELiga ühinemiseks kõlbulike energiasüsteemide ülesehitamist ja arendamist.

Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik Taani kutsub energeetika nõukogu üles alustama strateegilist arutelu selle üle, kuidas kõige paremini toetada Ukraina ja Moldova energiasektorit nii lühikeses kui ka pikemas perspektiivis. Seejuures tuleks anda Ukrainale ja Moldovale võimalus tuua esile konkreetseid probleeme, millega nad silmitsi seisavad, ja teha kindlaks konkreetsete sammud, mille kaudu EL saab anda tõhusat toetust. Vastupidavate ja ELi süsteemidega ühilduvate energiasüsteemide ülesehitamine Ukrainas ja Moldovas on nende riikide sisulisel integratsioonil otsustava tähtsusega. Samal ajal tugevdavad need jõupingutused kogu Euroopa energiasüsteemi stabiilsust ja turvalisust.

Põhiküsimused aruteluks

1. Mida saavad Ukraina ja Moldova veel teha, et viia oma energiasektorid vastavusse ELi normide, standardite ja tavadega ning kuidas saavad ELi liikmesriigid neid jõupingutusi kõige paremini toetada – seda nii vahetu haavatavuse kõrvaldamisel kui ka vastupanuvõime ja energiasüsteemide alaste pikaajaliste vajaduste rahuldamisel ning puhtale energiale üleminekul?
2. Kuidas saavad Ukraina ja Moldova anda strateegilise panuse ELi energialiidu arendamisse ja vastupanuvõimesse, eelkõige seoses energiasüsteemide, mitmekesistamise ja puhta energia integreerimisega?